

ŻYCIE NAUKOWE INSTYTUTU HISTORII UNIwersytetu w Białymstoku w roku akademickim 2002/2003

Rok akademicki 2002/2003 był okresem owocnej pracy naukowo-dydaktycznej i organizacyjnej Instytutu Historii.

Imponująco rozwija się kadra naukowa Instytutu. Do składu osobowego Komitetu Nauk Historycznych PAN na lata 2003–2006 wybrani zostali prof. Hanna Konopka i prof. Adam Dobroński. W minionym roku akademickim wypromowani zostali kolejni doktorzy. W listopadzie 2002 roku odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej mgr. Grzegorza Zackiewicza pt. *Pol ska myśl polityczna wobec systemu radzieckiego w latach 1918–1939*, w maju 2003 roku obrona rozprawy doktorskiej mgr Marzeny Liedke pt. *Wpływ wyznań reformowanych na ruską magnaterię i szlachtę Wielkiego Księstwa Litewskiego w XVI i w I poł. XVII wieku (do końca panowania Zygmunta III)*. W 2002/2003 roku Rada Naukowa IH otworzyła także 12 przewodów doktorskich.

Jednocześnie odbywały się konferencje naukowe, w tym międzynarodowe, o bardzo szerokiej tematyce. W dniach 10–12 października 2002 r. odbyła się konferencja naukowa pt. *Władza i prestiż: magnateria Rzeczypospolitej w XVI–XVIII wieku*. Poza pracownikami Instytutu referaty wygłosili goście z wielu ośrodków naukowych w kraju (Toruń, Opole, Warszawa, Pułtusk, Lublin, Wrocław, Bydgoszcz) i z zagranicy (Moskwa, Mińsk). Z kolei 25–26 października 2002 roku w IH została zorganizowana międzynarodowa konferencja pt. *Sowietyzacja i rusyfikacja północno-wschodnich ziem II RP w latach 1939–1941*. Podczas jej trwania wystąpiło kilkunastu referentów, w tym czterech gości zagranicznych (z Wilna, Grodna i Brześcia). W listopadzie 2002 roku odbyła się ważna dwudniowa sesja naukowa nt. *Historycy polscy, litewscy i białoruscy wobec problemów XX wieku. Historiografia pol-*

ska, litewska i białoruska po 1989 roku. Wśród uczestników byli pracownicy naukowcy Politechniki Białostockiej, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Uniwersytetu Zielonogórskiego, Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych, Uniwersytetu w Białymstoku. Swoją obecnością zaszczytili białostocką placówkę także przedstawiciele zagranicznych ośrodków: Uniwersytetu w Brześciu, Uniwersytetu Grodzieńskiego, Uniwersytetu Wileńskiego i Wileńskiego Instytutu Historii Litwy. W dniach 25–26 marca 2003 roku miała miejsce w IH duża (wygłoszono aż 60 referatów) sesja naukowa pt. *Edukacja w procesie integracji europejskiej*, zorganizowana przy współpracy Wyższej Szkoły Administracji Publicznej w Białymstoku. Podczas trwania konferencji dyskutowano w szczególności nt. problemów edukacji europejskiej w szkolnictwie gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym w kontekście zbliżającego się przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. *Repatriacje i migracje ludności pogranicza w XX wieku. Stan badań oraz źródła do dziejów pogranicza polsko-litewsko-białoruskiego* to tytuł międzynarodowej konferencji naukowej mającej miejsce w Instytucie w dniach 23–24 października 2003 roku. Wygłoszono na niej 36 referatów, w tym 11 autorów reprezentowało uczelnie zagraniczne.

Ponadto należy podkreślić, że pracownicy naukowo-dydaktyczni naszego Instytutu wzięli udział w kilkudziesięciu konferencjach ogólnopolskich organizowanych przez różne ośrodki historyczne.

Jak co roku kadra naukowa IH zapraszana była na zagraniczne sesje naukowe. Prof. Halina Parafricanowicz uczestniczyła w konferencji naukowej w Ottawie w Kanadzie nt. *Reading the Emigrant Letter*. Podczas jej trwania wygłosiła referat pt. *Intern-War America Through Emigrants' Letters and Memoirs: Between the Myth and the Reality*. Prof. Cezary Kukło wygłosił referaty w Barcelonie i Frankfurtu n. Odrą, prof. Michał Gnatowski wyjeżdżał na konferencję do Smoleńska, natomiast prof. Henryk Ruciński reprezentował Instytut w Smoleńsku na Słowacji. Dr Daniel Boćkowski brał udział w sesji naukowej w Smoleńsku, a dr Robert Kempa w Darmstadt w Niemczech.

Historycy zatrudnieni w naszym Instytucie odwiedzili wiele zagranicznych ośrodków, wygłaszając wykłady i prowadząc kwerendy archiwalne. Prof. Adam Dobroński wyjeżdżał wielokrotnie do Londynu, także do Monachium i Stanów Zjednoczonych. Prof. Michał Gnatowski badał źródła w Grodnie i Mińsku. Dr Małgorzata Dajnowicz przeprowadzała kwerendę archiwaliów wileńskich. Dr Robert Kempa wyjeżdżał naukowo do Berlina, natomiast doktorzy Krzysztof Buchowski i Daniel Boćkowski skorzystali z zaproszenia Bułgarskiej Akademii Nauk. Ponadto mgr Tomasz Mojsik w celach

naukowych dwukrotnie wyjeżdżał do Konstancji w Niemczech, mgr Tomasz Wesołowski odbył kwerendę archiwalną w Wielkiej Brytanii, a mgr Piotr Guzowski również w Wielkiej Brytanii prowadził kwerendę biblioteczną na Uniwersytecie w Cambridge.

W ramach współpracy z Uniwersytetem w Grodnie IH przyjmuje na dwutygodniowe praktyki studentów z Białorusi, a grupy naszych studentów w maju każdego roku przebywają na uniwersytecie grodzieńskim. Dużym sukcesem jest podpisanie umowy bilateralnej na lata 2002–2004 z Evangelische Darmstadt w ramach programu współpracy Sokrates-Erasmus. Trwają intensywne poszukiwania nowych partnerów we Włoszech i Hiszpanii. Koordynatorem prac programu Sokrates-Erasmus jest obecnie dr Wojciech Śleszyński.

Współpraca z wieloma ośrodkami historycznymi w kraju i za granicą umożliwiła również organizację na miejscu szeregu wykładów gościnnych z myślą o pracownikach i studentach historii. I tak np. prof. Wiktor Michajlenko wygłosił interesujący wykład pt. *Branicki i jego rezydencja w materiałach Rosyjskiego Państwowego Archiwum w Petersburgu*. Mgr Andrzej Nikolajev mówił nt. *Stanu badań nad kulturą orientalną w Petersburgu*. Władimir Adamuszko, przewodniczący Komitetu ds. Archiwów i Biurowości Białorusi, przybliżył zainteresowanym *Warunki i zakres udostępniania zbiorów w Białorusi*. Pracowników i studentów Wydziału Historyczno-Socjologicznego zaproszono na wykład dr. Andrzeja Krawczyka, Ambasadora RP w Republice Czeskiej, pt. *Polityka zagraniczna Czechosłowacji 1918–1939*. Ze szczególnym zainteresowaniem historycy wysłuchali wykładu prof. Dariusza Jarosza pt. *Paradoksy polskiego stalinizmu*. Prof. Władysław Stępniaak głosił wykład nt. *Rozproszenia po świecie źródeł Polski*. Interesujący wykład inauguracyjny (rozpoczynający rok akademicki 2003/2004) nt. *Amerykańska misja w świecie wczoraj, dziś i jutro* wygłosił prof. Krzysztof Michałek.

Wymiernymi osiągnięciami w zakresie działalności naukowej Instytutu są stypendia naukowe przyznawane na realizację poszczególnych tematów badawczych. Prof. Hannie Konopka i prof. Adamowi Dobrońskiemu zostały przyznane naukowe stypendia rektorskie. Ponadto prof. Andrzej Wyczański i prof. Cezary Kuklo uczestniczą w projekcie badawczym koordynowanym przez Instytut Archeologii i Etnologii PAN (*Polska na przelocie tysiącleci, temat III Modele ustrojowe w Europie Środkowej i Wschodniej w XV–XVIII wieku na tle porównawczym*). Realizowane są projekty naukowe finansowane ze środków KBN i Unii Europejskiej. Przygotowano także wnioski o kolejne granty. Poza tym w IH prowadzonych jest obecnie pięć bloków tematycznych w ramach badań statutowych.

Duże znaczenie w życiu naukowym IH odgrywa praca Studenckiego Koła Naukowego, zgrupowanego w kilku sekcjach: Sekcji Historii Starożytności, Historii Kościoła, Historii Nowożytności, Historii Wojskowości, Historii Miast, Dziedzictwa Kulturowego Żydów Polskich, Historii Europy Środkowo-Wschodniej i Badań nad Instytucjami Parlamentaryzmu. Studenci odbywają kwerendy w archiwach i bibliotekach w kraju i za granicą. W marcu 2003 roku młodzież zgrupowana w Kole Naukowym zorganizowała w Instytucie XI Ogólnopolski Zjazd Historyków Studentów. O rozwoju kół świadczy także współpraca z ośrodkami naukowymi z obszaru całej Polski. W ostatnim czasie nawiązane zostały szerokie kontakty z placówkami naukowymi w Krakowie, Sandomierzu i Warszawie. Członkowie Koła zapraszani są na szereg prestiżowych spotkań, takich jak interdyscyplinarna konferencja TANATOS, Zjazd Historyków w Lublinie czy Powszechny Zjazd Historyków Studentów w Poznaniu.

W roku akademickim 2002/2003 opublikowano także wiele prac historyków UwB. Poza licznymi artykułami w czasopismach krajowych i zagranicznych wydawano publikacje książkowe. Należy w tym miejscu wymienić m.in. opracowanie prof. Adama Dobrońskiego (współautorstwo) *Białystok. Lata 20-te, lata 30-te*. Prof. Michał Gnatowski napisał monografię pt. „*Sąsiedzi*” w sowieckim raju, prof. Józef Maroszek opracował *Dzieje obecnej gminy Trzcianne*. Dr Małgorzata Dajnowicz jest autorką książki pt. *Drobna szlachta ziemi łomżyńskiej na przetomie XIX i XX wieku*, dr Adam Miodowski opublikował dwie prace: *Wychodźcze ugrupowania demokratyczne wobec idei polskiego wojska w Rosji w latach 1917–1918* i *Przewłaszczenia dóbr dojlidzkich na tle kampanii politycznej przetomu 1921/1922 roku*. Dr Wojciech Śleszyński jest autorem opracowania pt. *Obóz odosobnienia w Berezie Kartuskiej 1934–1939*. Trzeba wymienić również monografie dr Iwony Kuleszy-Woronieckiej pt. *Rozwody w polskich rodzinach magnackich w XVI–XVIII wieku* i dr. Macieja Karczewskiego (współautorstwo) *Osada z okresu wpływów rzymskich i okresu wędrówek ludów w Paprotkach Kolonii, stanowisko 41 w Krainie Wielkich Jezior Mazurskich*, T. I. *Badania archeologiczne*. Ukazał się również podręcznik akademicki pióra dr Krystyny Szelağowskiej pt. *Wykłady z historii powszechnej*. Ponadto prof. Hanna Konopka zredagowała tom materiałów pokonferencyjnych pt. *Edukacja w procesie integracji europejskiej*. Warto zaznaczyć, że dla większości wydawnictw organizowano uroczyste promocje.

Instytut wydał również kolejny (XII), okazały tom „Studiów Podlaskich”, liczący ponad 450 stron. W przygotowaniu jest także następny numer czasopisma „Gryfita. Białostocki Magazyn Historyczny”. Publikują

w nim nie tylko pracownicy UwB, ale i inni historycy z Białegostoku i regionu.

Wiele przedsięwzięć naukowych podjętych w bieżącym roku akademickim będzie kontynuowana w latach następnych. Trwają przygotowania do kolejnych obron doktorskich, w stopniu zaawansowanym znajduje się kilka rozpraw habilitacyjnych. Przyjmowane są do druku kolejne teksty, pojawiają się plany nowych wydawnictw. Białostockie środowisko historyczne rozwija się więc prężnie. Należy mieć nadzieję, że dotychczasowe osiągnięcia kadry naukowej Instytutu będą kontynuowane także w przyszłości.

Małgorzata Dajnowicz